

عوامل و موانع جذب مخاطب به کتابخانه های عمومی

فرزانه کوهستانی^۱

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده

کتابخانه های عمومی به عنوان نهادی فرهنگی - اجتماعی به توسعه و ارتقاء فرهنگ جامعه کمک می کنند، ارتقاء فرهنگ منجر به توسعه اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و نظایر آن می شود؛ چرا که فرهنگ پایه رفتارهای انسانی در جوامع به شمار می رود. در نتیجه کتابخانه های عمومی موظف اند در جذب مردم گام بردارند. لذا مطالعه حاضر به شناسایی عوامل جذب و توسعه مخاطب در کتابخانه های عمومی از دیدگاه کاربران زاهدانی پرداخته است. تحلیل داده ها به صورت توصیفی - تحلیلی است که با استفاده از پرسشنامه تهیه شده است براساس آلفای کرونباخ پایایی آن ۷/۱ است و نتایج نشان می دهد که دانشجویان، دانش آموزان و افراد مجرد با (۷۷/۸٪) بیشترین افرادی هستند که به کتابخانه ها مراجعه می کنند و بیشتر پاسخگویان در هفته ای کمتر از ۵ ساعت با (۶۵٪) را به خود اختصاص داده اند و بیشتر افراد با بیش از ۵ ساعت در روز زمان خود را به استفاده از ابزارهای دیجیتال می گذرانند. وجود امکانات رفاهی کم در کتابخانه ها و همچنین استفاده زیاد از اینترنت که به اطلاعات سریعتر دسترسی پیدا می کنند از دیگر عوامل عدم مراجعه به کتابخانه است.

واژه های کلیدی: کتابخانه های عمومی، مدرسه، مخاطب.

مقدمه و بیان مسأله:

مقوله کتابخوانی، دسترسی به اطلاعات و ترویج مطالعه از مولفه های اصلی دنیای جدید است. برای رسیدن به رشد و شکوفایی علمی، فرهنگی و اقتصادی هیچ راهی به جز گسترش فرهنگ مطالعه و ایجاد عادت همگانی مستمر و هدفمند وجود ندارد. لذا ترویج فرهنگ مطالعه می تواند به عنوان گامی در رشد انسان ها و توسعه کشورها به شمار آید (خنیفرو همکاران، ۱۳۹۳). در این راستا کتابخانه های عمومی باید سعی نمایند علاوه بر ارائه خدمات به افراد عادی جامعه با فراهم کردن شرایط فیزیکی و تسهیلات مناسب به گروه های خاص جامعه نیز خدمت نمایند. برای اجرای کار قطعاً باید برنامه ریزی در مقاطع مختلف جداگانه و در عین حال مرتبط باهم صورت گیرد (فدایی، ۱۳۹۱). بنابراین اگر در فضای کتابخانه های عمومی، شادابی و نشاط و فعالیتهای فوق برنامه و متنوع فراهم نشود، نباید انتظار مراجعه کننده را کشید. لذا نیاز است تا در همه ی کتابخانه ها علاوه بر مباحثی مانند مجموعه و شیوه های سازماندهی، سعی شود رضایت مخاطبان تأمین شود (رضایی شریف آبادی، ۱۳۹۴). البته نقص عمده کتابخانه های عمومی این بوده است که همواره به مواردی همچون خدمات فنی، نظم قفسه ها و حتی تهیه منابع بیشتر اهمیت داده شده، ولی مخاطب چندان مورد توجه قرار نگرفته است (پریخ، ۱۳۹۴). در این راستا کتابخانه های عمومی زاهدان به تبع سایر کتابخانه های عمومی، در صدد تحقق اهداف خود و جذب توسعه مخاطب می باشند، اما همواره دلایلی وجود دارد که به عدم دستیابی به چنین اهدافی دامن می زند، و در عین حال، برخی عوامل به تحقق این اهداف یاری می رسانند به همین دلیل لازم است تا کتابخانه های عمومی از طریق ارائه خدمات مناسب و تأثیرگذار، کاربران را به سوی خود جذب کنند و زمینه های شکوفایی جامعه را فراهم آورند.

فرضیه:

۱. تمایل و علاقه شخصی مردم برای مراجعه به کتابخانه بالا است.
۲. کمیت و کیفیت کتابها و منابع، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه ها شده است.
۳. محیط و امکانات رفاهی داخل کتابخانه ها، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است.
۴. رفتار کتابداران و نحوه جستجو و امانت کتابها، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است.
۵. میزان تبلیغات و فرهنگ سازی، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه ها شده است.
۶. استفاده از فضای مجازی و اینترنت منجر به کاهش مراجعین به کتابخانه ها شده است.

پیشینه:

موتمنی و همکاران (۱۳۹۱) موانع استفاده جوانان از خدمات کتابخانه های عمومی را در شهرستان های سمنان شناسایی و به این شرح اولویت بندی کردند: کمبود و به روز نبودن منابع، نبود انگیزه و زمان برای مطالعه، مناسب نبودن شرایط فیزیکی کتابخانه، کمبود کتب مرجع و تعداد کتابخانه ها، عدم امانت برخی کتب، تبلیغات کم، سروصدای سالن مطالعه، عدم وجود سخت

افزارهای موردنیاز و اینترنت، تعداد کم کتب برای امانت، دوربودن محل کتابخانه، عدم وجود نظم منطقی میان قفسه ها، کوتاه بودن مدت امانت کتاب، عدم دسترسی مستقیم به قفسه ها، عدم آشنایی افراد بابرگه دان، برخورد نامناسب و عدم همکاری و دانش ناکافی کتابداران، عدم همخوانی شماره بازیابی رایانه با شماره کتب قفسه، شرایط دشوار عضویت، ساعات کاری نامناسب و عدم آگاهی جوانان از خدمات کتابخانه ها.

سن و کیم (۲۰۰۸) اثر متغیرهای مختلفی را بر استفاده با عدم استفاده از کتابخانه های عمومی در ایالت متحده آمریکا بررسی کردند. یافته ها نشان داد سطح تحصیلات، فاصله محل زندگی تا نزدیک ترین کتابخانه، وضعیت حضور در مدرسه، استفاده از انواع دیگر کتابخانه ها، سن و شغل فرد، شغل و قومیت و وضعیت تأهل سرپرست خانواده، اندازه خانواده، معلول بودن افراد، ساعات کار سرپرست خانواده، میزان درآمد، جمعیت شهر، تعداد کتابخانه ها، پایانه های اینترنت عمومی در کتابخانه های عمومی و بودجه کتابخانه در سرانه دولت بر استفاده یا عدم استفاده اثر گذار بودند.

پارواتاما و ردی (۲۰۰۹) در بررسی وضعیت استفاده از کتابخانه های عمومی بیدار دیستریک ایالت کارناتاکا هند به این نتیجه رسیدند که کتابخانه ها نیاز به اتخاذ رویکرد فعالانه ای برای ایجاد انگیزه در کاربران جهت استفاده از کتابخانه دارند. توسعه و غنی سازی مجموعه منابع، دسترسی به اینترنت و ارائه خدمات مبتنی بر جامعه شامل برنامه های سوادآموزی از جمله مواردی است که باید مورد توجه قرار گیرد.

کایاقلو (۲۰۱۴) ادراکات و انتظارات کاربران کتابخانه های عمومی را در استان بول بررسی کرد. براساس یافته ها دلایل عدم استفاده از کتابخانه کمبود وقت، دستیابی به اطلاعات از اینترنت، دور بودن کتابخانه از محل زندگی، عدم آگاهی از خدمات کتابخانه، علاقه به خریدن به جای امانت و ناآگاهی از مکان کتابخانه ذکر شد. عواملی که باعث ترغیب اعضا به استفاده از کتابخانه شده بود، اضافه کردن رایانه ها با دسترسی به اینترنت، افزایش کتب جدید، افزایش ساعات کاری و باز بودن کتابخانه در روز تعطیل، ارائه خدمات کتابخانه ای آنلاین، محیط راحت تر، اضافه کردن منابع در قالب های جدید، کارمندی با دانش بیشتر و یاری رساندن و افزایش تعداد پرسنل بود.

ایداو و جوی (۲۰۱۴) استفاده و رضایت کاربران را از خدمات کتابخانه های عمومی جنوب غربی نیجریه بررسی نمودند. عوامل اثرگذار بر رضایت کاربران به ترتیب عبارت بودند از: فقدان خدمات فناوری های اطلاعات و ارتباطات / اینترنت، منبع ناکافی یا منسوخ شده، فقدان امکانات کافی، روشنایی و تهویه ضعیف، مکان کتابخانه و پرسنلی که به کاربران کمک نمی کنند و یا برخورد دوستانه ای ندارند.

مبانی نظری:

کتابخانه ها یک پدیده در سراسر جهان هستند. آنها در جوامع و فرهنگ های متفاوت و در مراحل مختلف توسعه به وقوع پیوستند. بانگاهی گذرا به تاریخ و میراث فرهنگی جوامع، مشخص می شود کتابخانه ها جز ارکان جدایی ناپذیر آنها بوده و برای برطرف کردن نیازهای اطلاعاتی و دانش افراد به وجود آمده اند (غیاثوند و دهکردیان، ۱۳۸۸). براساس بیانیه یونسکو، کتابخانه های عمومی مرجع معتبری است برای تجلی موارد مهم از جمله، آموزش پیگیر و بی پایان همگانی، پیشبرد دانش و فرهنگ عمومی، ارائه رایگان حاصل اندیشه های خلاقانه انسان ها، شکوفایی استعداد و توانایی های جامعه استفاده کننده، مسلماعوم

مردم بدون توجه به نژاد و ملیت و جنسیت و مذهب و زبان و موقعیت اجتماعی و تحصیلی می توانند از امکانات کتابخانه های عمومی بهره مند شوند (تعاونی، ۱۳۵۴: ۶-۵). مراجعان به کتابخانه های عمومی و استفاده کنندگان از خدمات آن به دلیل اینکه از قشرهای مختلف جامعه هستند انتظار دارند با مجموعه ای فراگیر و امکاناتی متنوع، در خور و متناسب با نیازهای زمان و مکان خود مواجه شوند. خدمات جنبی بخشی از خدمات عمومی کتابخانه ها می باشد. فعالیتهای فوق برنامه حد و مرز خاصی ندارد. کلیه اموری که بتواند افراد را به کتابخانه جذب و پس از مدتی آنان را به استفاده از کتاب و کتابخانه علاقمند کند مطلوب و مورد توجه است (فدایی عراقی، ۱۳۷۵: ۸۵). بنابراین عواملی که می تواند مانع جذب مخاطب به کتابخانه شوند شامل: کمبود و به روز نبودن منابع، نبود انگیزه و زمان برای مطالعه، مناسب نبودن شرایط فیزیکی کتابخانه، کمبود کتب مرجع و تعداد کتابخانه ها، عدم امانت برخی کتب، تبلیغات کم، سروصدای سالن مطالعه، عدم وجود سخت افزار ها... می باشد.

اصول کلی که باید در طراحی کلی کتابخانه ها ی عمومی رعایت شود:

۱. طراحی داخلی ساختمان و روابط بین بخش های مختلف کتابخانه که باید بر مبنای منطق جریان کار کتابخانه و دارای حداکثر کارایی باشد.

۲. لازم است طرح داخلی ساختمان، چگونگی استفاده از فضاها و وسایل موجود در ساختمان دارای حد اعلا ی انعطاف و تغییر پذیری باشد.

۳. لازم است تا جای ممکن از تقسیم فضاها به وسیله دیوارهای ثابت پرهیز شود.

۴. منابع پرمراجعه نظیر برگه دان ها، میز امانت و... در نزدیکی ورودی اصلی قرار داده شود تا از رفت و آمدهای غیر ضروری به بخش های درونی کتابخانه کاسته شود.

۵. در خصوص نحوه چیدمان و طراحی میزها باید در نظر داشت که هنگام چیدمان این میزها، کاربری آنها در کتابخانه های عمومی با توجه به نظر کاربران واز دریچه دید آنها درک شود.

۶. در خصوص طراحی و نحوه چیدمان صندلی ها باید گفت که یک میز جذاب در کتابخانه زمانی مطلوب و قابل استفاده است که از صندلی به عنوان مکمل آن استفاده شود و در عین دوام و استحکام و زیبایی باید راحت و مناسب جهت نشستن های طولانی باشد.

پس از خانواده دشوارترین وظیفه در اشاعه کتابخوانی هر جامعه ای را برعهده مدارس و نظام آموزش و پرورش آن جامعه است. اگر دانش آموز در مدرسه با کتاب آشنا شد و لذت مطالعه، خودآموزی و افزایش معلومات عمومی را درک کند و به مطالعه خو بگیرد، در تمام دوران زندگی، از کتاب دست نمی کشد. بنابراین باید تغییرات لازم در نظام آموزشی مدارس صورت گیرد تا مطالعه کتابهای جنبی و انجام تحقیقات ابتدایی جزء برنامه موظف درسی دانش آموزان قرار بگیرد و کتابهای مناسبی در زمینه موضوعی متنوع بطور گسترده وبا استفاده از آخرین روش ها و تکنیک های فنی و علمی برای هر سطح و هر کلاس، تألیف و انتشار یابد و از طریق کتابخانه مدرسه یا کتابخانه عمومی در اختیار دانش آموزان قرار گیرد و همچنین ساعاتی به عنوان ساعت مطالعه در مدارس اختصاص داده شود و گروههای مطالعه دانش آموزی، برنامه های بلند خوانی، شب نشینی و... برحسب علاقه آنان به موضوعات مختلف با هدایت یک کتابدار معلم تشکیل گردد (سعیدی زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۳۸). جذب مخاطب یکی از

مهمترین مسائلی است که بیشتر سازمانهای تولیدی و خدماتی با آن سروکار دارد و عواملی که می تواند مخاطب را به کتابخانه ها جذب کند شامل: رفتار اخلاق حرفه ای، دانش و توان لازم در ارائه خدمات و اطلاعات، فنون برقراری ارتباط (شامل فن بیان و ارتباطات غیر کلامی)، انگیزه، پویایی، پوشش، علاقه به کار، برخورد خوب، لبخند، اولویت به درخواست کاربر، فضای استاندارد و دلپذیر، معماری درونی و بیرونی، نورپردازی، چیدمان و طراحی داخلی، استفاده از ظرفیتهای ادبی و هنری برای دلپذیر سازی فضا، شاداب سازی محیط کتابخانه از طریق رنگها، تزیینات ملایم و استفاده از گلها و گیاهان و آبنماها (فری زاده و تهوری، ۱۳۹۴: ۲۲۵).

طرح های انجام شده در ایران برای جذب افراد به کتابخانه های عمومی:

۱. شبکه اجتماعی کتابخوانان حرفه ای:

شبکه کتابخوانان حرفه ای نخستین شبکه اجتماعی کتاب محور ایرانی است که توسط نهاد کتابخانه های عمومی کشور تأسیس شده و فعالیت رسمی خود را با شعار «من کتاب می خوانم» از مرداد ۱۳۹۰ آغاز نموده است. در این شبکه هر عضو دارای یک صفحه شخصی است. اعضا این شبکه می توانند لینک های خود را با دیگر اعضا به اشتراک گذاشته و خود را از طریق اطلاعاتی که در این صفحه است به دیگر اعضا معرفی نمایند (مرادی و صفوی، ۱۳۹۰).

۲. نشست کتابخوان:

این طرح نشستی صمیمانه با هدف معرفی کتابهای مفید و ترویج کتابخوانی است که مشارکت کتابداران، نویسندگان اهالی رسانه و فعالین حوزه کتاب از سوی نهاد کتابخوان های عمومی کشور برگزار می شود. آغاز اجرای این طرح از سال ۱۳۹۴ بوده است در هر نوبت از نشست های کتابخوان هشت نفر به ارائه گزارشی از کتابی که مطالعه کرده اند، می پردازند (پرتال نهاد کتابخانه های عمومی، ۱۳۹۴).

روش پژوهش:

در این تحقیق از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است و ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه است. پایایی پرسشنامه برحسب آلفای کرونباخ ۷/۱ است و جامعه آماری تمام کتابخانه های عمومی شهرستان زاهدان است و نمونه آماری از میان افرادی که به این کتابخانه ها مراجعه کرده اند گرفته شد.

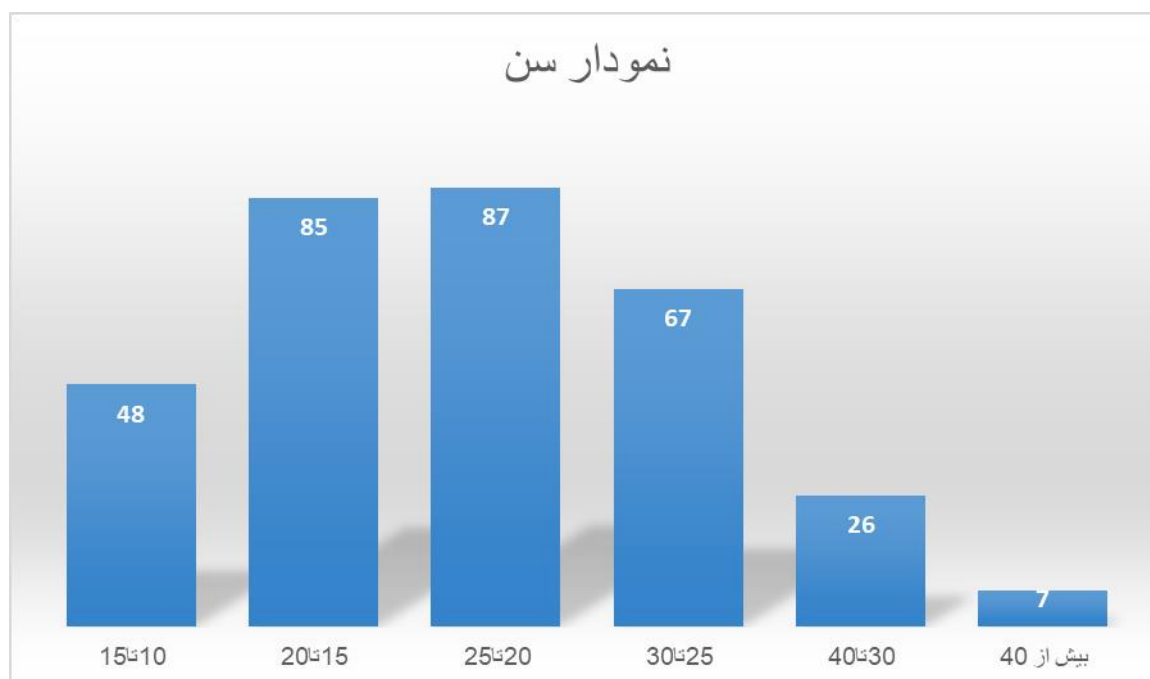
یافته ها :

یافته های توصیفی :

۱- سن :

درصد فراوانی	فراوانی	رده سنی
۱۵ %	۴۸	بین ۱۰ تا ۱۵ سال
۲۶/۶ %	۸۵	بین ۱۵ تا ۲۰ سال
۲۷/۲ %	۸۷	بین ۲۰ تا ۲۵ سال
۲۰/۹ %	۶۷	بین ۲۵ تا ۳۰ سال
۸/۱ %	۲۶	بین ۳۰ تا ۴۰ سال
۲/۲ %	۷	بین ۴۰ تا ۶۰ سال

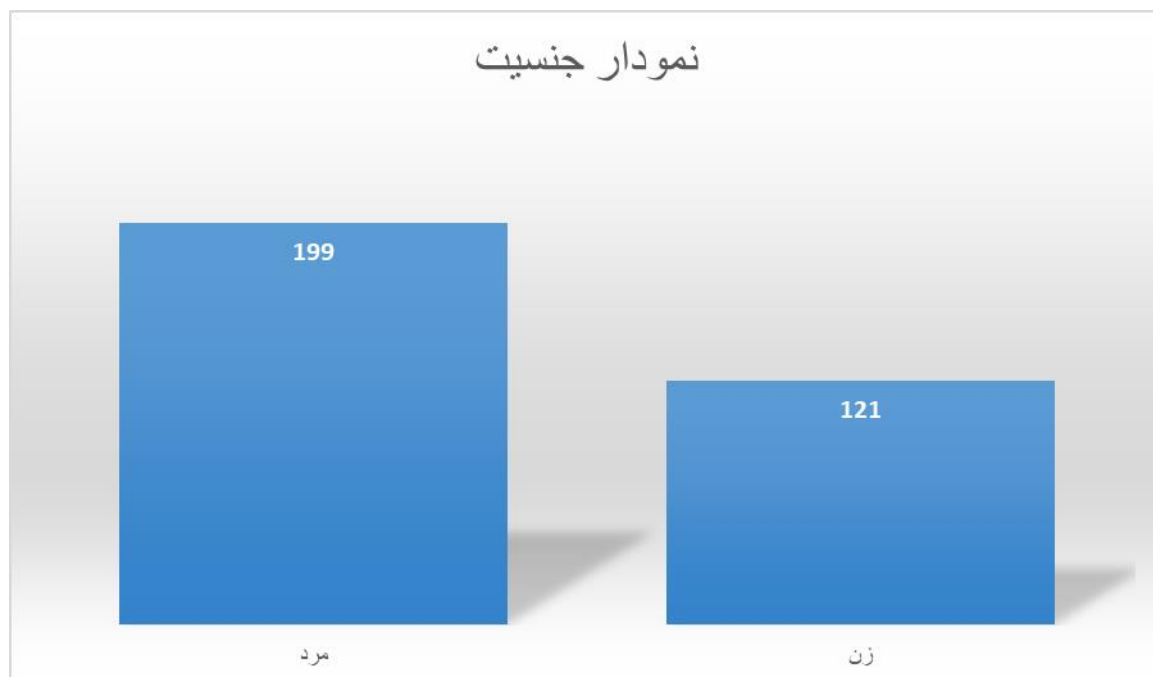
براساس نتایج بدست آمده مشاهده می گردد که بیشترین تعداد پاسخگویان افراد بین ۲۰ تا ۲۵ سال و با اختلاف کمی پس از آن ۱۵ تا ۲۰ سال می باشند که این دو رده سنی شامل محصلین (دانشجویان و دانش آموزان) می باشند و بیانگر این است که غالباً کتابخانه ها توسط این قشر مورد استفاده قرار می گیرد. همچنین رده سنی ۲۵ سال تا ۳۰ نیز پس از آن بیشترین فراوانی را دارد که این رده سنی نیز شامل دانشجویان تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکترا) است. در ادامه جدول می بینیم که رده ی سنی ۳۰ سال به بالا که شامل افراد غیر محصل است در مجموع میزان ۱۰/۳ % را به خود اختصاص داده که نشانگر کم بودن تمایل این رده سنی به کتابخانه است که این نتایج را در نمودار زیر نیز می توان مشاهده کرد.

۱- جنسیت :

درصد فراوانی	فراوانی	جنسیت
۶۲/۲ %	۱۹۹	مرد
۳۷/۸ %	۱۲۱	زن

مشاهده می کنیم که تعداد مردان ۶۲/۲٪ افراد مردان و ۳۷/۸٪ افراد را زنان تشکیل می دهند. نمودار زیر بیانگر این موضوع است.

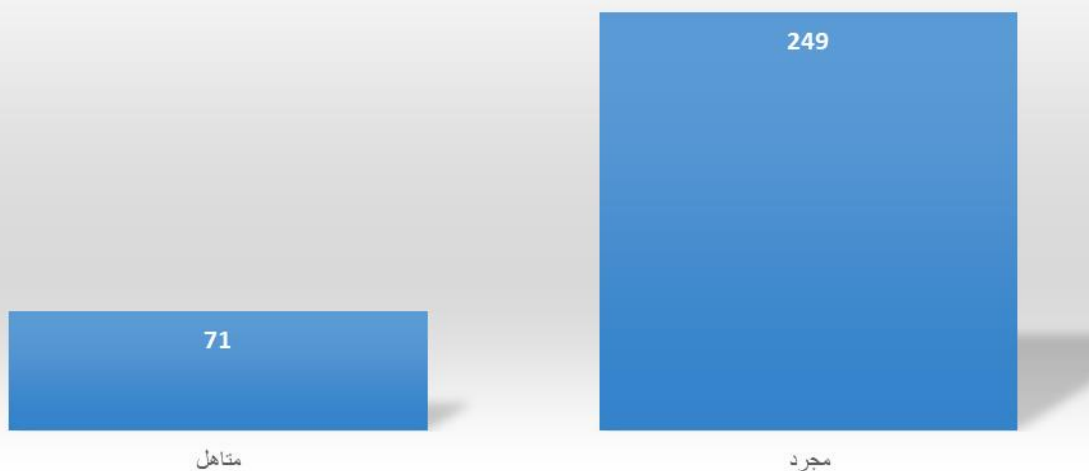

۱- وضعیت تاهل:

وضعیت تاهل	فراوانی	درصد فراوانی
متاهل	۷۱	۲۲/۲٪
مجرد	۲۴۹	۷۷/۸٪

جدول بیانگر این مطلب است که مجردین (۷۷/۸٪) بیش از ۳ برابر متاهلین (۲۲/۲٪) هستند که با توجه به سن پاسخگویان قابل حدس بود و همینطور می توان به این موضوع اشاره کرد که تاهل می تواند یکی از عوامل کاهش مراجعه به کتابخانه ها باشد.

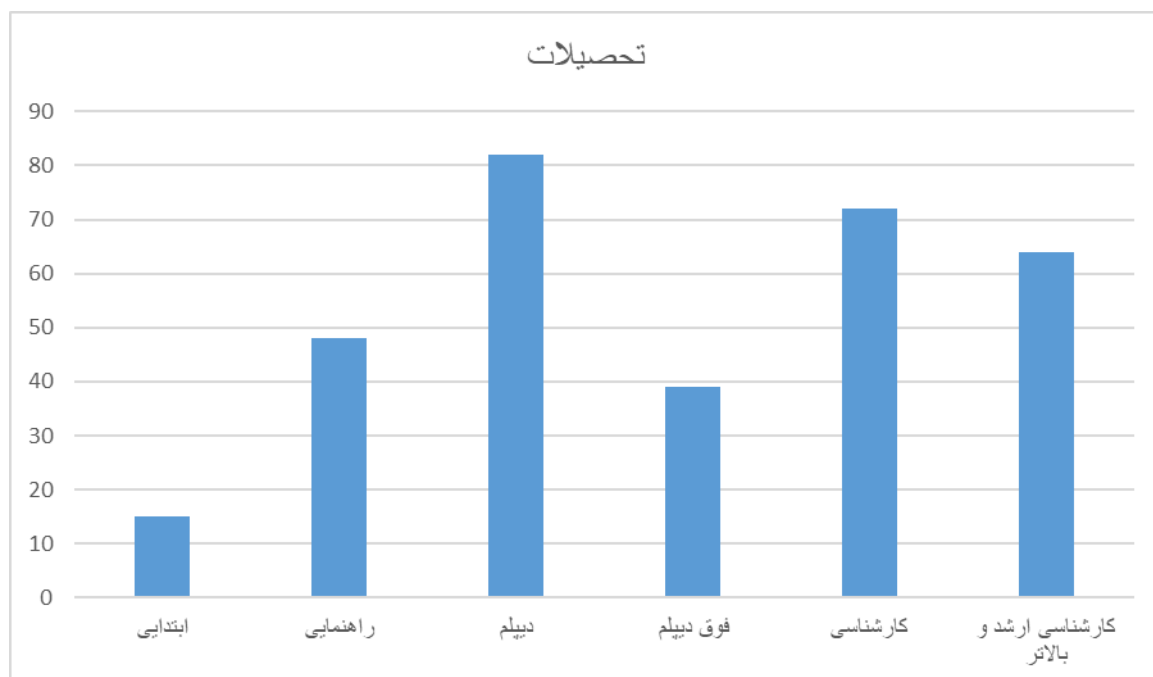
وضعیت تاهل

۲-تحصیلات :

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
ابتدایی	۱۵	۴/۷ %
راهنمایی	۴۸	۱۵ %
دیپلم	۸۲	۲۵/۶ %
فوق دیپلم	۳۹	۱۲/۲ %
کارشناسی	۷۲	۲۲/۵ %
کارشناسی ارشد و بالاتر	۶۴	۲۰ %

بیشترین فراوانی را در جدول تحصیلات گزینه دیپلم به خود اختصاص داده (۲۵/۶ %) که شامل دانش آموزان کنکوری و دانشجویان مقطع کارشناسی است و پس از آن بیشترین فراوانی را افراد دارای مدرک کارشناسی (۲۲/۵ %) و کارشناسی ارشد و بالاتر (۲۰ %) و سپس مدرک راهنمایی و دانش آموزان مقطع دبیرستان (۱۵ %) و فوق دیپلم (۱۲/۲ %) و در نهایت مدرک ابتدایی به خود اختصاص داده اند .

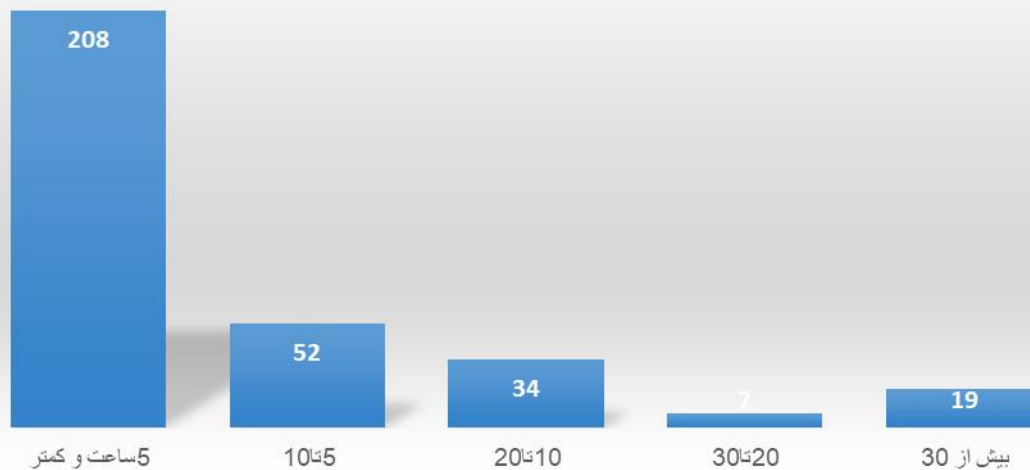

۱- میزان ساعات استفاده از کتابخانه در هفته :

میزان ساعات استفاده	فراوانی	درصد فراوانی
هفته ای ۵ ساعت و کمتر	۲۰۸	۶۵ %
هفته ای ۵ تا ۱۰ ساعت	۵۲	۱۶/۳ %
هفته ای ۱۰ تا ۲۰ ساعت	۳۴	۱۰/۶ %
هفته ای ۲۰ تا ۳۰ ساعت	۷	۲/۲ %
هفته ای بیش از ۳۰ ساعت	۱۹	۵/۹ %

جدول میزان استفاده از کتابخانه نشان می دهد که بیشتر پاسخگویان (۶۵ %) در هفته کمتر از ۵ ساعت از کتابخانه استفاده می کنند که کمتر از ۱ ساعت در روز است و مقدار کمی است و به همین ترتیب (۱۶/۳ %) بین ۵ تا ۱۰ ساعت و (۱۰/۶ %) بین ۱۰ تا ۲۰ ساعت و (۲/۲ %) بین ۲۰ تا ۳۰ ساعت و (۵/۹ %) بیش از ۳۰ ساعت از کتابخانه استفاده می کنند.

میزان ساعت استفاده از کتابخانه در هفته

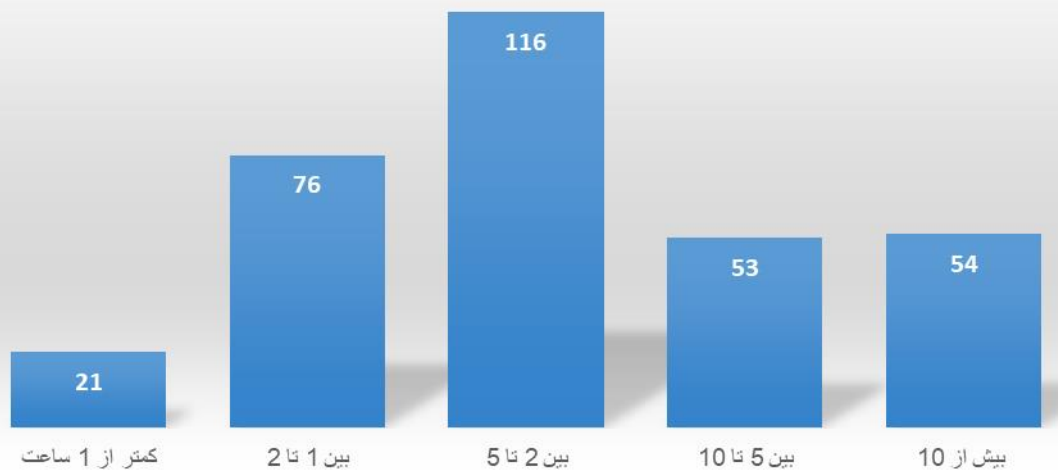

۱- میزان اوقات فراغت در روز :

میزان اوقات فراغت	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۱ ساعت در روز	۲۱	۶/۶ %
بین ۱ تا ۲ ساعت	۷۶	۲۳/۸ %
بین ۲ تا ۵ ساعت	۱۱۶	۳۶/۳ %
بین ۵ تا ۱۰ ساعت	۵۳	۱۶/۶ %
بیش از ۱۰ ساعت	۵۴	۱۶/۹ %

با بررسی میزان اوقات فراغت مشاهده می گردد بیش تر پاسخگویان (۳۶/۳ %) در روز بین ۲ تا ۵ ساعت اوقات فراغت دارند و سپس ۳۳/۵ % درصد پاسخگویان بیش از ۵ ساعت اوقات فراغت دارند که بسیار زیاد است و تنها ۳۰/۴ % کمتر از دو ساعت اوقات فراغت دارند که با مشاهده میزان استفاده از کتابخانه ها توسط پاسخگویان می توان دریافت که حضور در کتابخانه از به هیچ عنوان از اولویت ها آنان محسوب نمی گردد.

میزان اوقات فراغت در روز

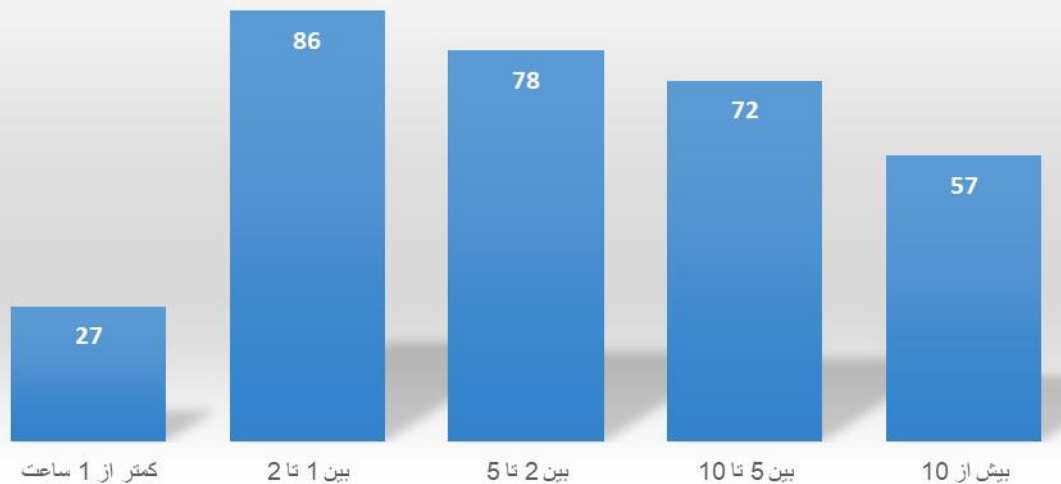

۲- میزان استفاده از ابزارهای دیجیتال (رادیو، تلویزیون، اینترنت و ...) در روز:

میزان اوقات فراغت	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۱ ساعت در روز	۲۷	۸/۴ %
بین ۱ تا ۲ ساعت	۸۶	۲۶/۹ %
بین ۲ تا ۵ ساعت	۷۸	۲۴/۴ %
بین ۵ تا ۱۰ ساعت	۷۲	۲۲/۵ %
بیش از ۱۰ ساعت	۵۷	۱۷/۸ %

میزان استفاده از ابزارهای دیجیتال مانند رادیو، تلویزیون، گوشی موبایل، گشت و گذار در فضای مجازی و اینترنت در میان پاسخگویان به این صورت است که ۲۶/۹٪ درصد آنان در روز بین ۱ الی ۲ ساعت از این ابزار استفاده می کنند که با توجه به این که بیشتر جامعه آماری با توجه نتایج بدست آمده از متغیرهای قبلی از میان دانش آموزان و دانشجویان است میزانی منطقی می باشد، اما با توجه به اینکه ۲۴/۴٪ آنان بین ۲ و ۵ ساعت و ۴۰/۳٪ آنان بیش از ۵ ساعت از زمان خود را در روز به استفاده از این ابزار می گذرانند می توان به بالاتر بودن جایگاه این ابزار نسبت به کتاب و کتابخانه در میان آنان پی برد

میزان ساعات استفاده از ابزار دیجیتال در روز

یافته های استنباطی :

فرضیه اول :

۱- تمایل و علاقه شخصی مردم برای مراجعه به کتابخانه بالا است.
با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد . در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳					
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					حد پایین	حد بالا
علاقه مردم برای مراجعه به کتابخانه	۹.۳۶۵	۳۱۹	.۰۰۰	.۳۴۶۳۵	.۲۷۳۶	.۴۱۹۱

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری (Sig) بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ شده و همچنین مثبت بودن عدد داخل اختلاف میانگین فرض ما مبنی بر بالا بودن علاقه شخصی مردم برای مراجعه به کتابخانه پذیرفته می شود . اما با توجه به مشاهده میزان ساعات استفاده از کتابخانه در جدول شماره (جدول مربوط به میزان

استفاده از کتابخانه) میبینیم که صرفاً این علاقه برای مراجعه به کتابخانه کافی نیست و مطمئناً فاکتورهای دیگری باعث شده که این علاقه بالا منجر به استفاده از کتابخانه نگردد.

فرضیه دوم :

۲- کمیت و کیفیت کتابها و منابع ، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است .
با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد . در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳					
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ %	
					حد پایین	حد بالا
کمیت و کیفیت کتابها و منابع	۱۲.۰۳۵	۳۱۹	.۰۰۰	.۴۰۵۰۰	.۳۳۸۸	.۴۷۱۲

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ شده و همچنین مثبت بودن عدد داخل اختلاف میانگین فرض ما مبنی تاثیر کمیت و کیفیت کتابها و منابع در بالا بردن حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته می شود . پس می توان این فاکتور را در حضور پر شورتر مردم در کتابخانه مورد توجه بیشتر قرار داد کما اینکه این فاکتور در حال حاضر توانسته توجه پاسخگویانی که از میان مراجعین به کتابخانه ها بوده اند را به خود جلب کند . اما همچون فاکتور قبل با مقایسه میزان ساعات استفاده از کتابخانه در جدول شماره میبینیم که باید فاکتورهای دیگری نیز در کنار این فاکتور به موازات مورد توجه قرار گیرد تا باعث افزایش حضور مردم در کتابخانه ها گردد .

فرضیه سوم :

۳- محیط و امکانات رفاهی داخل کتابخانه ها ، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است .
با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد . در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳					
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					حد پایین	حد بالا
محیط و امکانات رفاهی داخل کتابخانه ها	۱.۵۲۲	۳۱۹	.۱۲۹	.۰۴۹۶۱	-.۰۱۴۵	.۱۱۳۷

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که بیشتر از ۰/۰۵ شده فرض ما مبنی بر تاثیر مثبت محیط و امکانات رفاهی داخل کتابخانه ها در بالا بردن حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته نمی شود. در توضیح این مسئله می توان به این مطلب اشاره کرد که فاکتور کیفیت و امکانات رفاهی در کتابخانه های شهر زاهدان بر پاسخ شرکت کنندگان تاثیر منفی گذاشته که نشان از عدم رضایت کافی مراجعین به کتابخانه ها دارد. پس می توان این فاکتور را یکی از فاکتور های مهم در کاهش ساعات مراجعه به کتابخانه و صرف زمان در کتابخانه در میان پاسخگویان بیان کرد. چرا که به وضوح این عامل یکی از عوامل مهم در جذب کاربران در کتابخانه است و انسان ها همواره سعی در انتخاب بهترین امکانات را دارند اما میبینیم که آن ها معتقدند که این میزان امکانات رفاهی موجود در کتابخانه ها در سوق دادن آن ها به کتابخانه کافی نیست هرچند آن ها از این میزان امکانات رفاهی ناراضی هم نیستند اما میزان استفاده کم از کتابخانه در میان پاسخگویان به وضوح از این عامل تاثیرپذیر است.

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که بیشتر از ۰/۰۵ شده فرض ما مبنی بر تاثیر مثبت محیط و امکانات رفاهی داخل کتابخانه ها در بالا بردن حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته نمی شود. در توضیح این مسئله می توان به این مطلب اشاره کرد که فاکتور کیفیت و امکانات رفاهی در کتابخانه های شهر زاهدان بر پاسخ شرکت کنندگان تاثیر منفی گذاشته که نشان از عدم رضایت کافی مراجعین به کتابخانه ها دارد. پس می توان این فاکتور را یکی از فاکتور های مهم در کاهش ساعات مراجعه به کتابخانه و صرف زمان در کتابخانه در میان پاسخگویان بیان کرد. چرا که به وضوح این عامل یکی از عوامل مهم در جذب کاربران در کتابخانه است و انسان ها همواره سعی در انتخاب بهترین امکانات را دارند اما میبینیم که آن ها معتقدند که این میزان امکانات رفاهی موجود در کتابخانه ها در سوق دادن آن ها به کتابخانه کافی نیست هرچند آن ها از این میزان امکانات رفاهی ناراضی هم نیستند اما میزان استفاده کم از کتابخانه در میان پاسخگویان به وضوح از این عامل تاثیرپذیر است.

فرضیه چهارم :

۴- رفتار کتابداران و نحوه جستجو و امانت کتابها ، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است .
با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد . در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳					
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					حد پایین	حد بالا
رفتار کتابداران و نحوه جستجو و امانت کتابها	۴.۹۲۴	۳۱۹	.۰۰۰	.۱۲۹۹۱	.۰۷۸۰	.۱۸۱۸

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ شده و همچنین مثبت بودن عدد داخل اختلاف میانگین فرض ما مبنی بر تاثیر رفتار کتابداران و نحوه جستجو و امانت کتابها در بالا بردن حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته می شود . پس می توان این فاکتور را در حضور پر شورتر مردم در کتابخانه مورد توجه بیشتر قرار داد و اینکه میزان رضایت پاسخگویان از این عامل از نظرشان بر میزان حضور آن ها در کتابخانه موثر واقع شده .

فرضیه پنجم :

۵- میزان تبلیغات و فرهنگ سازی ، باعث حضور بیشتر مراجعین در کتابخانه شده است .
با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد . در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳					
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					حد پایین	حد بالا
میزان تبلیغات و فرهنگ سازی	-۱۳.۳۹۳	۳۱۹	.۰۰۰	-۸۱۸۷۵	-.۹۳۹۰	-.۶۹۸۵

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ شده و همچنین منفی بودن عدد داخل کادر اختلاف میانگین فرض ما مبنی بر تاثیر میزان تبلیغات و فرهنگ سازی ارگان های زیربط در بالا بردن حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته نمی شود فلذا این میزان تبلیغات و فرهنگ سازی برای جذب مردم به

کتابخانه کافی نیست. با دقت به بزرگ بودن عدد منفی داخل کادر اختلاف میانگین می توان به نارضایتی مراجعین نسبت به این فاکتور رسید که اعتقاد به تبلیغات و فرهنگ سازی ضعیف دارند. بنابراین این عامل را می توان عاملی مهم در پایین بودن میزان مراجعه به کتابخانه دانست.

فرضیه ششم:

۱- استفاده از فضای مجازی و اینترنت منجر به کاهش مراجعین به کتابخانه ها شده است. با توجه به نرمال بودن داده ها آزمون مقایسه میانگین تک نمونه استفاده می گردد. در این آزمون با توجه به نوع طراحی پرسشنامه مقدار مقایسه عدد ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون تی تک نمونه

	مقدار آزمون = ۳				
	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪
استفاده از فضای مجازی و اینترنت	۲.۶۶۷	۳۱۹	.۰۰۸	.۱۳۶۴۶	.۰۳۵۸ .۲۳۷۱

با مشاهده نتیجه بدست آمده و باتوجه به میزان معنی داری بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ شده و همچنین مثبت بودن عدد داخل کادر اختلاف میانگین فرض ما مبنی بر تاثیر میزان استفاده از فضای مجازی و اینترنت در کاهش حضور مراجعین به کتابخانه پذیرفته می شود و پاسخگویان در مجموع نسبت به تاثیر معکوس این عامل بر مراجعه به کتابخانه اتفاق نظر دارند. بنابراین رابطه ی معکوسی که در قسمت یافته های توصیفی در ارتباط معکوس میزان ساعات استفاده از اینترنت و میزان ساعات استفاده از کتابخانه مشاهده کردیم را در اینجا به صورت استنباطی مورد بررسی قرار دادیم. بنابراین می توان این عامل را در کاهش حضور در کتابخانه ها موثر دانست.

منابع:

- تعاونی، شیرین (۱۳۵۴). استانداردهای ایفلا برای کتابخانه های عمومی، تهران: موسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، مرکز خدمات کتابداری، ص ۵-۶.
- فدایی عراقی، غلامرضا (۱۳۷۵). کتاب و کتابخانه: مدیریت توسعه فرهنگی (مجموعه مقالات)، تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.
- غیاثوند، احمد و دهکردیان، پریسا (۱۳۹۱). سنجش کیفیت خدمات کتابخانه های عمومی وابسته به شهرداری تهران، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۲۸۵-۳۰۵، ۵۷.

فدایی، غلامرضا (۱۳۹۱). کارکردهای جدید برای کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی. تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، ۱۸ (۱)، ۷-۲۴.

موتمنی، علیرضا؛ همتی، امین و مرادی، هادی (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت بندی موانع جوانان در استفاده از خدمات کتابخانه های عمومی: مطالعه موردی شهرستان سمنان، تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، ۱۸ (۴)، ۳۶۳-۳۷۴.

خنیف، حسین؛ طاهری، فاطمه و سیار، ابوالقاسم (۱۳۹۳). بررسی راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان استان قم با تأکید بر کتابخوانی. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی، ۲۵ (۲)، ۸۶-۱۰۵.

پریخ، مهری (۱۳۹۴). اگر کتابخانه ها جاذبه بیشتری داشته باشند مسلماً افراد را جذب می کنند (گفتگو). بازیابی شده از <http://www.lisna.ir>

رضایی شریف آبادی، سعید (۱۳۹۴). مردم دوستدار کتابخانه های نشاط بخش هستند (گفتگو). بازیابی شده از <http://www.lisna.ir>

پرتال نهاد کتابخانه های عمومی کشور (۱۳۹۴). با حضور دبیر کل نهاد نخستین نشست کتابخوان برگزار می شود (اخبار). بازیابی شده از http://www.iranpl.ir/portal/home/show_page.aspx.

سعیدی زاده، سارا؛ قنبری مهر نیت، خدیجه و توحیدی پور، اکرم (۱۳۹۴). نقش سازمان آموزش و پرورش در فرهنگ سازی عادت به مطالعه و استفاده از خدمات کتابخانه های عمومی برای کودکان و نوجوانان، مجموعه مقالات و سخنرانی های همایش ملی کتابخانه های عمومی: عوامل و موانع جذب و توسعه مخاطب. تهران. پیام حنان.

فری زاده، زینب؛ تهوری، زهرا (۱۳۹۴). توجه به عوامل جذب و توسعه مخاطب کتابخانه های عمومی در سرفصل های آموزشی رشته علم اطلاعات و دانش شناسی. مجموعه مقالات همایش ملی کتابخانه های عمومی عوامل و موانع جذب و توسعه مخاطب، تهران، پیام حنان.

Sin, s. j. & kim, k. s. (2008). use and non-use of public libraries in the information age: a logistic regression analysis of household characteristics and library services variables. library & information science research, ۳۰ (3), ۲۰۷-۲۱۵.

Parva thamma, n. & a. reddy. (2009). use of information resources and services in public libraries: a case of bidar district, karnataka state, india. annals of library and information studies, ۵۶, ۲۴۹-۲۵۴.

Joy, i. i. & a. i. idowu. (2014). utilization and user satisfaction of public library services in south-west nigeria in the 21st century: a survey. international journal of library science, ۳ (۱): ۱-۶.

Kaya oglu, h. d. (2014). perceptions and expectations of public library users in istanbul, turkey: initial survey result. the journal of information and documentation studies, ۲۱-۱۹.